

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1992/47

Karar Sayısı : 1993/13

Karar Günü : 30.3.1993

R.G. Tarih-Sayı :31.05.1993-21597

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Samsat Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 8.5.1991 günlü 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun'un 2. maddesinin altıncı ve yedinci fıkralarında yer alan kimi hükümler ile dokuzuncu fıkranın, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu savıyla iptali istemidir.

I- OLAY :

Atatürk Barajı'nın yapımı nedeniyle Samsat İlçesi Tepeönü Köyünde bulunan davacıya ait taşınmaz DSİ Genel Müdürlüğü tarafından 100.500.000.-TL. bedel karşılığı kamulaştırılmıştır. Bu tutarın taşınmazın gerçek değeri olmadığı savıyla, bedelin 130.500.000.-TL.'sına çıkarılması istenerek Samsat Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açılmıştır. Yargılama sırasında davacı vekili keşif gideri konusunda Anayasa'ya aykırılık savında bulunmuş, sadece bilirkişiye ve mahkeme kuruluna ödenen tutardan sorumlu olacaklarını belirtmiştir. Davaya bakan Samsat Asliye Hukuk Mahkemesi bu savı ciddi bularak, keşif masraflarının dayanağı olan 3717 sayılı Yasa'nın 449 sayılı KHK ile değişik 2. maddesinin altıncı ve yedinci fıkralarında yer alan kimi hükümler ile dokuzuncu fıkra hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına vararak 13.11.1992 gününde iptal istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ :

A. İptali İstenen Yasa Kuralları :

3717 sayılı Yasa'nın 449 sayılı KHK ile değişik 2. maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları hükmü ile dokuzuncu fıkrası hükmü aynen şöyledir :

1. Altıncı Fıkra :

"(Değişik: 19/8/1991 - KHK - 449/2 md.) Birinci fıkroda sayılanlardan adli yargı hakim ve savcılar ile adli yargıda görevli yazı işleri müdürü, zabıtkatibi, mübaşir, icra müdürü, icra müdür yardımcısı ile diğer personele tahakkuku müteakip yol tazminatının 1/2'si ödenir. Yol tazminatının kesilen 1/2'si o yerdeki bir kamu bankasında açılan bir hesaba yatırılır. Bu hesaba yatırılan paraların % 10'u her ayın ilk haftası içinde Ankara'da bir kamu bankasında açtırılan Adalet Bakanlığı merkez hesabına gönderilir. Mahalli hesapta toplanan paraların arta kalanı, o yargı çevresinde görevli adli yargı hakim ve savcılar ile adli yargıda görevli yazı işleri müdürü, zabıtkatibi, mübaşir, icra müdürü, icra müdür yardımcısı ile diğer personeline (ceza infaz kurumu personeli hariç) ayda bir, eşit miktarda ödenir; ancak, bu ödemenin yıllık tutarı en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) yıllık tutarının yarısını geçemez."

2. Yedinci Fıkra :

"(Ek: 19/8/1991 - KHK-449/2 md.) Adalet Bakanlığı merkez hesabına gönderilen paralardan, Adalet Bakanlığı merkez teşkilatının hakim ve savcı dışındaki personeline, Adalet Bakanınca belirlenen miktar ve esaslar dahilinde üç ayda bir ödeme yapılır."

3. Dokuzuncu Fıkra :

"Hazine Avukatı veya devlet davalarını takibe yetkili kişiye ödenecek yol tazminatının tahakkukunu müteakip, % 85'i ödenir. Yol tazminatının kesilen % 15'i emanet hesabına alınarak o il ve ilçede muhakemat hizmetlerinde görev yapan raportör, şef ve memurlara ayda bir eşit olarak ödenir."

B. Dayanılan Anayasa Kuralı :

İtiraz başvurusunda dayanılan Anayasa kuralı şudur :

"MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

IV- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Yekta Güngör ÖZDEN, Güven DİNÇER, Yılmaz ALİFENDİOĞLU, Servet TÜZÜN, Mustafa GÖNÜL, Mustafa ŞAHİN, İhsan PEKEL, Selçuk TÜZÜN, Ahmet N. SEZER, Haşim KILIÇ ve Yalçın ACARGÜN'ün katılmalarıyla 1.12.1992 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, Yekta Güngör ÖZDEN, Yılmaz ALİFENDİOĞLU, Ahmet NSEZER, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN'ün "İptali istenen bölüm davada uygulanacak kural olmadığından itirazın başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir." yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ile ekleri, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen yasa kuralı, itiraza dayanak yapılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri, okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

İlk inceleme evresinde çözümlenmesi gerekli bir sorunla, dosyanın esas inceleme aşamasında karşılaşıldığında öncelikle incelemeyi bu yönden sürdürmek ve sonuca varmak gerekmektedir. Bu nedenle bakılmakta olan davada, itiraz konusu hükümlerin uygulanacak yasa kuralı olup olmadığının incelenmesi önem taşımaktadır.

Anayasa'nın 152. maddesinin birinci fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesi uyarınca bir davaya bakmakta olan mahkemenin itiraz yolunu izleyerek iptal istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için Anayasa'ya aykırı gördüğü ya da davanın taraflarından

birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varacağı kuralın elindeki davada uygulanacak kural olması başlıca koşuldur. Bu yasal koşul bulunmadıkça itiraz yolunun izlenmesi olanaksızdır. Davada uygulanacak yasa kuralından, yalnız dava dilekçesi ve ilgili belgelerde uygulanması istenen kurallar değil, davanın özüne etkili ve sonucu değiştirecek nitelikte doğrudan veya dolaylı biçimde uygulanacak kurallar anlaşılmak gerekir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkemenin önündeki dava, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 14. maddesinin birinci fıkrasına dayanılarak açılmış olan kamulaştırma bedelinin arttırılması davasıdır. Mahkeme yargılama sırasında, yargılama giderlerinden keşif giderinin paylaşılması konusunda dayanak olan 3717 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki davacı vekili iddiasını ciddi bularak anılan maddenin bazı hükümlerinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanunun 2. maddesi, tebliğden başka bir işlem yapmak için görev yerinden uzaklaşma durumunda olan hakimler, savcılar, askeri mahkemelerdeki subay üyeler ve icra müdürleri ile yardımcılara, adli tabiblere, yazı işleri müdürlerine, zabıkatiplerine, mübaşirlere, hizmetlilere, bu işlemlere katılan hazine avukatlarına verilecek yol tazminatının esaslarını ayrıntılarıyla düzenlemektedir. İtiraz eden Mahkemeye göre, 3717 sayılı Yasa'nın bu davada uygulanma olanağı, yargılama giderleri aşamasındadır. Keşif ve bilirkişi ücretinin yargılama giderleri arasında bulunduğu ve verilen karara göre taraflar arasında ne şekilde paylaşılacağı hususları Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 413-426. maddelerinde düzenlenmiştir. Davacının davayı kaybetmesi durumunda keşif ve bilirkişi ücretini yükümleneceği kuşkusuzdur. Ancak, bu durum Mahkemenin 3717 sayılı Yasa hükümlerini yargıç ve yardımcı adalet personelinin mali hakları yönünden uyguladığı anlamına gelmemektedir. Burada davanın yargılama gideri aşamasında uygulanan yasa, adli personele ödenecek giderin hesaplanma yöntemini belirleyen 3717 sayılı Yasa değil, HUMK.'nudur. Dolayısıyla itiraz yoluna başvuran Samsat Asliye Hukuk Mahkemesi'nin iptalini istediği 3717 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin kimi hükümleri davada uygulanacak kural olmadığından mahkemenin iptali istemiyle itiraz başvurusunda bulunmaya yetkisi yoktur.

VI - SONUÇ :

Anayasa'nın 152. maddesinin birinci fıkrası ve 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesine göre iptali istenen kuralın başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı kural olmaması nedeniyle itirazın REDDİNE, Güven DİNÇER, Mustafa ŞAHİN ile Selçuk TÜZÜN'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

30.3.1993 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Güven DİNÇER	Yılmaz ALİFENDİOĞLU

Esas Sayısı : 1992/47
Karar Sayısı : 1993/13

Üye	Üye	Üye
Servet TÜZÜN	Mustafa ŞAHİN	İhsan PEKEL
Üye	Üye	Üye
Selçuk TÜZÜN	Ahmet N. SEZER	Haşim KILIÇ
Üye	Üye	
Yalçın ACARGÜN	Mustafa BUMİN	

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1992/47

Karar Sayısı : 1993/13

Anayasamızın 152 ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddelerinde, bir davaya bakmakta olan mahkemenin o dava sebebi ile uygulanacak kanun hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse konuyu itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne götürebileceği öngörülmüştür. Mahkemelerin bu konuda kendilerine tanınan yetkiyi kullanabilmeleri için yukarıda sözü edilen maddelerde iki temel unsurun yanyana bulunması gereklidir.

- 1- Mahkemede bakılmakta olan bir davanın bulunması,
 - 2- Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen kuralın o davada uygulanacak bir kural olması,
- Dava konusu olayda heriki yasal unsur bir arada bulunmaktadır.

Yargılama sonunda mahkemelerin verdiği kararlar esas hakkında verilen hüküm ile yargılama giderlerini kapsayan hükümden oluşurlar. Keşif ve bilirkişi ücretleri yargılama

Esas Sayısı : 1992/47
Karar Sayısı : 1993/13

giderleri arasında yer alır ve bunların taraflar arasında nasıl paylaşılacağı hususu, Hukuk Usulu Muhakemeleri Kanunu'nun 413 426. maddelerinde gösterilmiştir.

İtiraz konusu olayda, istimlak sebebi ile takdir olunan bedelin arttırılmasını isteyen davacı, gerçek mahkeme masraflarını ödemek istemektedir. Zira dava konusu düzenleme ile, davayla ilgisi olmayan görevlilere dava için alınan yargılama giderlerinden bir kısmının ödenmesi öngörülmektedir. Bütün bu ödemeler, dava ve hüküm aşamasında davacının mali yükünü oluşturmaktadır.

"Davada Uygulanan Kural" deyimi yargılamada ve hükümde uygulanan kurallar demetinin bütünü kapsar. Dava konusu kurallar, hukuk davasının yürümesi için ödenmesi gerekli yargılama giderlerini düzenlemekte olup yargılama ve hüküm aşamasında davacının mali yükünü arttırıcı mahiyettedir. Bu yönden dava konusu kurallar Anayasa'nın ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun'un anladığı manada davada uygulanan kuraldır.

Açıklanan nedenlerle itirazın yetkisizlik nedeniyle reddini oluşturan çoğunluk görüşüne karşıyız.

Başkanvekili
Güven DİNÇER

Üye
Mustafa ŞAHİN

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1992/47

Karar Sayısı : 1993/13

8.5.1991 günlü, 3717 sayılı "Adli Personel İle Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi İle 492 Sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Hakkında Kanun"un 2. maddesinin, 19.8.1991 günlü, 499 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesiyle değiştirilen altıncı, bu fıkradan sonra gelmek üzere eklenen yedinci fıkraları ile dokuzuncu fıkrasının Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptali istenilmiştir.

Esas Sayısı : 1992/47
Karar Sayısı : 1993/13

Anayasa'nın 152. ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddelerine göre Mahkemenin konuyu itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne getirebilmesi için bakmakta olduğu bir davada Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen hükmün uygulanacak kural olması gerekmektedir.

Davacı vekili keşif heyetine ve bilirkişilere ödenen miktarın dışında kendilerine masraf yükletilmemesi gerektiğini ileri sürmüştür. Mahkeme keşif giderinin paylaşılmasında 3717 sayılı Yasa'yı davacı taraf hakkında uygulayacağını belirterek Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddi bulmuş ve iptal istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

Keşif ve bilirkişi ücretleri yargılama giderlerindendir. Nitelikleri Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda ayrıntıları ile belirlenmiştir. İtiraza konu olan hüküm Mahkemenin önündeki davada uygulayacağı kural olup bu deyim duruşmadan kararın kesinleşmesine kadar kuralların tümünü kapsar.

Belirtilen nedenlerle koşulları gerçekleştiğinden işin esasına geçilerek incelenmesi gerekirken "İptali istenen kuralın başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı kural olmaması nedeniyle itirazın reddine" dair çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Selçuk TÜZÜN